

droefenis!" In bittere versagdheid. Als de conscientie drong en benaude. Als de vinger glinsterde, zonder dat er nog verzoening was gevonden. En als de gefolterde en verbijzeld ziel, zonder nog een oog op den Middelaar te hebben, instaat in de vreeslike diepte der hel.

Niet ieder wordt zoo schriklijk aangegrepen. God de Heere is vrij in zijn wonderleidingen. Maar soms schuld Hij ook nu nog de zielen zoo ontzaglijk, dat ze bang, dat ze benaude, dat ze verschrinkt en gansch ontzet van doodsangste zijn.

En dan, ja, dan komt het ook nu nog voor, dat zulk een worm, en geen mensch meer, in letterlijken zin over den vloer van zijn slaapkamer kruip en zich voor God zoekt te verstoppen; te versteken, terwijl Hij hem zoekt.

Maar zonderling omgekeerd is ook hier de geestelijke orde.

Want zie, wie voor God het aangezicht niet moest dueren opheffen, steekt onbeschaamd het hoofd omhoog, alsof hij Gods gelijke ware; en omgekeerd, wie in vrede zich vermakten mocht in Gods beeld, schrikt terug en verbergt zijn aangezicht.

Deze beide vallen telkens op te merken.

De personen die geheel van God vervreemd voortleven; die met inleiding in 's Heeren zalige gemeenschap nog den spot drijven; ja, tot een hede om vergiffenis nog nimmer drang in de ziel gevoelden; die stellen zich in het gebed voor Gods aangezicht met een aanmatiging en inbeelding en durven spreken op een toon, zooals geen ambtenaar het voor zijn superior of geen soldaat het voor zijn bevelhebber zou wagen.

Dat spreekt maar oneerbiedig toe; dat verkeert er maar gedachtenloos onder; zonder zweem van indruk van Gods majestéit te ondergaan; of zonder ook maar van verre te beseffen, wat het is, dat een kind van het stof zich onderwerpt, om te spreken tot den Almachtigen.

Onbeschaamd zijn deze bidders, die het aandurven om voor God te bidden, zonder eenig bedenken in de ziel van wat de majestéit des Heeren HEERE is.

Aan knielen denken ze niet; aan vallen op het aangezicht nog veel minder; zelfs het sluiten van het oog schijnt hun nog te veel voor hun God te zijn; en zooals zij tot één uwer minderen zoudt spreken, zoo galmen zij biddend hun woorden uit voor den Schepper van hemel en aarde.

Just die personen dus, die zeer van noode hadden om zich nog dieper dan anderen voor God in het stof te werpen, juist zijn onderstaan het te naderen alsof niets hen weerhouden kon.

Er is geen opzien, er is geen ontzag, er is geen eerbiedniet voor de hoogeheid van het Eeuwige Wezen. En met de vrijpostigheid van den indringer, zoo al niet van den dief, verkeerden ze in Gods huis, als ware het hun ganschelijk om God niet te doen, maar alleen om betoon van wat zij in hun euvelen moed wel durven.

En zie nu eens, hoe heel anders juist Gods lieve kinderen er aan toe zijn.

Als men vergelijking mocht, dan zouden zij juist vrijelijk mogen toegaan, want zij hebben de toeliding in den Eniger; het voorhangsel is voor hen weggenomen, en met het *Abba, lieve Vader!* op de lippen, gaat in Jezus naam elke poort des hemels voor hen open.

En toch bij hen juist is de schuchtheid! Zij juist durven zich niet te onderwinden wat het kind der wereld in arren moede elk oogenblik bestaat.

Hun naderen is als van den tollenaar, die zich op de borst sloeg en zijn oogen nauwelijks ten hemel dorst heffen.

De majestéit des Heeren HEERE is voor hun zielsblik zoo overweldigend machtig en groot.

O, Het is zoo, ook zij kennen hun gedachteelooze oogenblikken; oogenblikken dat ze weer in hun wereldsche onmadenheid terugkeren; en zoo maar bidden durven, alsof het naderen voor Gods aangezicht een vanzelfheid ware.

Maar dit keuren ze straks zelf af. Daar heeft hun hart geen ruste bij. Zulk bidden is hun tot zonde.

En bidden, waarlijk bidden, dat de ziel er in uitlijdt, neen, dat doen ze niet in het onnadendek woorden prevelen, maar dat wordt hun dan gegend, als de ziel geheel ontbloot en verrijzeld is, en geen tegenreden meer heeft, en zich voor het aangezicht des Heeren als verheert.

Din, dan komt het tot die teedere worsteling van niet te durven, van op het aangezicht voor den Heere neer te vallen, en toch door die verbijzeling en ontbloetheid heen, met een drang waarvan ge u zelf geen verklaring weet te geven, door te breken tot het Vaderhart van uw God.

Want dit is het mysterie van dat vallen op het aangezicht, dat wie alzoo zich voor zijn God nederbuigt, het zaliglijk ervaren mag, hoe dat Eeuwige Wezen zich wonderbaar genadig nederbuigt tot hem.

Wie in zijn hoogeheid staan blijft en de oogen ten hemel opheft en Gode als in het aangezicht staart, ontdekt zijn lieflijk aanschijn nooit.

Voor dien blijft alles nevelbed, vage ontroek en duisternis.

Maar wie voelt: *Ik kan niet opzien, ik mag niet opzien* en nu terugzinkt in zichzelf, en voor zijn God in het niet verdwijnt, en in het stof voor Hem op het aangezicht valt, dien juist ontdekt Hij den zachten stillen glans van zijn verroostend aangezicht, en dien gaat het licht des hemels op in de ziel.

Ge weet, de starren gaan overdag niet weg. Ze staan nacht en dag aan den hemel. Alleen maar gij ziet ze niet, omdat de glans der zon het u verblindt. Maar daalt ge in een diepe kelder af, of in een diepen kuil of put, zodat de glans der zon uw oog niet meer bereikt, o, dan ontdekt ge opeens ook bij volen dag de schitterendste starren die daar boven fonkelen en zijn u die starren zoo schoon.

En nu, is het ook zoo niet met het bidden van Gods kinderen?

De Heere is er wel altoos en zijn aangezicht ging niet schijnen; maar de glans der wereld belette ons dat ons ziels oog Hem zag.

Maar als ge nu in die diepte afdaalt in de kelders van uw hart en in de diepe kuilen uwer eigen ellendigheid en verlorenheid; ja, zoo diep daarin inzinkt, dat er geen heerlijkheid der wereld meer voor u is; en ge niet dan duisternis in uw zielen ontwaart; dan, ja, dan komt opeens het verroostend aanschijn van uw God voor u te voorschijn.

En ge geniet zoo onuitspreklijk. Liefdesgenieting, met een liefde dat alle vrees verdween.

KUYPER.

Amsterdam 20 Januari.

Als iemand om geleiden verlies rouwt, maakt dan dat rouwkleed dat hij een ander persoon wordt?

Natuurlijk niet.

Maar hoe ter wereld kan men dan een kerk, die doleert, om dat doleeren, een andere noemen?

Wat toch is een kerk, die doleert, anders dan een kerk die *tijdelijk in den rouw gaat*? En hoe zou nu ooit de persoon der kerk een andere kunnen geworden zijn, omdat er ach voor sierraad kwam en het kleed der dolantie voor het gewaad van jubel en van vreugd?

De doleerende kerken zijn kerken die *in den rouw zijn*; en juist om te kunnen *rouwen* dezelde kerken van eertijds moeten zijn.

Meer nog, kerken die nu *rouwen* maar in hope op betere dagen, dat deze rouw van haar zal worden weggenomen.

Een alloop van zeer snelle wateren!

Dr. Chantepie de la Saussaye jr. bezocht de vergadering van Moderne theologen.

Dr. Bronsveld en Dr. Van Leeuwen vormen samen één politieke kiesvereeniging met de loochenaars van 's Heeren Godheid.

En, let wel, uitgangspunt van deze fusie is, dat de beginselen der belijdenis geen recht hebben van meespreken op het terrein van den staat.

De godsdienstloze staat, die staat in zijn bestuursrecht aan *God den Heere onttrokken*, nu reeds door zich noemde belijders aanvaard!

Waar gaan we heen?

Gaat het proces op dien voet door, dan is in nog geen tien jaren tijds heel de Irenische groep gemoderniseerd, alleen met ontstentenis van der Modernen oprechtheid.

In het begin van Februari zal er te Utrecht gevolg worden gegeven aan het besluit van het synodaal convent te Rotterdam in zake de Diaconale aangelegenheden.

Er was daar besloten, dat een *congres voor het diaconaat* zou worden saamgeroepen.

Zulk een congres zal dan ook saamkomen, zonder eenig ander exclusivisme, dan dat wie niet *Gerformeerd* is, van een Gerformeerd congres voor het diaconaat dan ook verre blijve.

Maar alle diakenen, van Gerformeerde belijdenis, zullen welkom zijn. Welkom ook alle onderlingen. En welkom niet het minst alle bedienaren des Woords.

Er moet over ons in machteloosheid verzonken diaconaat nog zooveel licht opgaan.

Er moet weer leven in varen.

Er moet weer iets van den gloed der liefde in ontstoken worden.

Het moet weer worden een afschaduwing van de priesterlijke bediening der ontferming en der barmhertigheid!

Ook op hetgeen Dr. Beuker in *De Vrije Kerk* over den ketterdoop schreef, zouden we terugkomen.

Ds. Beukers gevoelen deelen we geheel en zonder voorbehoud, gelijk hij het in dit stuk uiteenzette, en alle voorstelling van Ds. Beuker, alsof wij iets anders bedoeld hadden, berust op misverstand.

Na toch een citaat uit Calvijn over deze stof te hebben overgenomen, waarmee wij onvoorwaardelijk instemmen, zegt Ds. Beuker terecht:

Hiermede moet Dr. K. het, dank mij, eens wezen. Daarom hopen en verwachten wij van hem (want hij zegt zelf dat ook hij hier bezwaren overhoudt) dat hij zijn laatste woord over deze materie nog niet gesproken heeft!

Daar hij voort rodenoerend zich door geen consequents-macherei parten zal laten spelen, maar dat hij zal toegeven: dat er nog een wettige doop kan zijn overgebleven in kerken, die overigens de kenmerken van valsche kerken dragen, en met welke man niet verenigd kan blijven, zonder mede deel te krijgen aan hare ongerechtigheden en ontroef.

De voorstelling alsof Ds. D. of iemand der onzen zou denken: *Of ik dan in den doop ook al niet volkomen zuivere lijnen trek, dat moet er op aan, als ik mijn belijde kerk naar handhaaf*, is niet alleen overdreven, maar is ook geheel onwaar. Wij Chr. Gerformeerden willen met Calvijn en met onze Belijdenis beide in den doop en de belijde kerk zuiver houden naar den Woord Gods. Wij zouden evengoed kunnen zeggen: Dr. K. legt allen nadruk op den doop, met het doel om een kerk die de waarheid laat verloochenen, en de loochenaars bescherm, toch nog als ware kerk te doen voorkomen. Dit mag echter niet.

En stellend en ontkenkend, is dit juist voorgesteld.

Vraagt men, waar het dan aan ligt, dat Ds. Beuker geheel ons gevoelen uitdrukt, en toch optreedt om ons te bestrijden, zoo is dit helteklit aan te toonen.

Dit ligt in den tweedeln zin, dien de uitdrukking: *zichtbare kerk* heeft.

Ds. Beuker vat dit op, alsof *zichtbare kerk* altoos beduidde: *de institutaire kerk*. En natuurlijk, dan zou het al den schijn hebben, alsof wij de *institutaire kerk* van Rome en andere ketteren, nog als de echte beschouwden.

Dit is echter geenszins het geval.

Zichtbaar, kan de kerk van Christus in tweedeln zin genomen.

Zichtbaar zoodat de Heere Christus zelf ze *waarneembaar* maakte. Of *zichtbaar* doordien de mensch haar een *zichtbaren vorm* schonk.

Dit laatste is het *institut*. Alle institut van de kerk is menschenwerk en blijft dit.

Daarentegen maakt de Heere Christus zelf zijn kerk *waarneembaar* door het *sacrament* en door de *gaven*.

En vandaar nu komt het, dat er *valsche instituten* kunnen zijn, die als institut geheel afdoelen, en dat toch de Heere in dezen gebrekkigen en zondigen menscheijken vorm *zijn* zichtbaar making door sacrament en gaven nog voortzet.

Het verschil tusschen dezen tweedeln zin van het woord *zichtbare kerk* (en we verzoeken hierop te letten) komt terstond duidelijk uit, zoo men er slechts op merkt, dat er in eerstgenoemden zin maar is *één* *zichtbare kerk*, terwijl er in den tweedeln zin zoovele *zichtbare kerken* zijn als er *instituten* bestaan.

Waarom worden we nu door den doop ingelijfd?

In de *onzichtbare kerk*?

Neen, want juist als leden der onzichtbare kerk worden we gedoopt.

Worden we door den doop dan ingelijfd in een der vele *zichtbare kerken*, die men institut noemt?

Al evenmin; want ga in een ander institut, en uw doop gaat mede.

Neen, de Doop leeft als zoodanig ons alleen in in die *één* *zichtbare kerk*, die Christus zichtbaar maakt door zijn sacrament en zijn gaven.

Als we dan ook zeggen: *De grens der zichtbare kerk ligt in den heiligen doop*, bedoelen we in het minst niet, de grens van een der institutaire kerken, maar alleen de grens van die *één* *zichtbare kerk*, die Christus waarneembaar maakte.

Het terrein nu van deze *één* *zichtbare kerk* is overboud met allerlei institutaire kerken, en slechts een klein gedeelte is niet overboud, bijvoorbeeld bij de *Plymouth brethren* en anderen.

Onder deze institutaire kerken nu is geen enkele zuiver. Ze zijn alle onzuiver. Maar behalve deze onzuivere zijn er ook *valsche kerken*, d. i. vereenigingen die zich als kerk voordoen zonder het te zijn. Wat goud lijkt, maar verguld koper is.

Welnu, onder en door al deze gebrekkige en valsche formatie heen, laat de Heere Christus zijn Doop bedienen.

Zoolang deze als *zijn* Doop bedient wordt, leeft dit Sacrament in in de *één* *zichtbare kerk*.

Maar het institut, dat hierbij instrumenteel dienst deed, kan zonder meer hierna nog geen het minste recht ontlenen, om zich te legitimeeren.

Een *valsche kerk* is niet te genezen. Koper kan nooit goud worden.

Wel daarentegen kunnen in de *valsche kerk* nog gebrekkige plaatselijke organisatiën schillen, die, hoe onzuiver ook, toch nog kerk zijn. En het is op deze wijze, dat ge bij Calvijn deze beide vereenigen moet: *Eenerzijds* dat hij in Rome de *valsche kerk* ziet; *anderezijds* dat hij toch in de plaatselijke kerken die Rome volgen nog veelszins echte, zij het ook ver van zuivere, kerken van Christus erkent.

Men merkt op, dat er plaatsen in ons land zijn, waar in de *één* *Gerformeerde kerk* nog twee kerkeraden naast elkaar staan (*Doleerende en Christelijke Gerformeerde*), en waar men nu niet zeiden door den eenen kerkeraad iemand niet aannemen, dien de andere uitwerpt.

Dit is een zeer gewichtig punt, dat mede sterk moet dringen, om hoe eer hoe beter aan dat *valsche dualisme* een einde te maken.

Blijft dit dualisme bestaan, dan zal men over en weer elanders zedelijke kracht breken en de tucht bederven.

Dan toch verliest over en weer de kerkeraad zijn autoriteit, overmits er altoos andere kerkeraden, van gelijke belijdenis, gereed staat, om anders te oordeelen.

Te Rome, waar zeven Protestantische kerkes op zielen azen, is dit kerkelijk schandaal openlijk bekend. Men koopt de zielen letterlijk aan elkaar af, om door grooter zielencijfer de Amerikaansche en Engelsche Christenen tot milder offerande te bewegen.

Sommige individuen zijn soms leden van drie kerken te gelijk, en anderen nemen dienst voor een jaat, om dan weer te verhuizen.

Nu, zoo'n vaart zal het bij ons wel niet nemen.

Maar toch, er dreigt hier een zeer ernstig gevaar.

En in afwachting van de hereeniging der Gerformeerden hier te lande kan er dus niet genoeg op aangedrongen, dat voorhandis de kiescheid regel zij, en men over en weer niemand aanneme, die door den ander is uitgeworpen.

Tenzij natuurlijk na ruimsprekling en behoorlijk afdoend onderzoek.

Gelijk we een vorig maal reeds mededeelden, ontvingen we van den heer Mr. F. Graaf van Bylandt, te 's-Gravenhage, namens het bestuur van de Nederlandsche afdeling der Evangelische Alliantie een uitvoerig stuk, dat destijds geen plaats kon vinden.

Hoewel het ook nu amper gaat, willen we het toch beleefdheidshalve niet langer uitsellen.

Het was van dezen inhoud:

Hoofdstukke hier redacteur.

Uwe opmerking, houdende bezwaren tegen het centraal bestuur der *Evangelische Alliantie*, vervat in nummer 321 van *De Heraut*, werd door ons privaat medegedeeld aan den secretaris van dat bestuur te Londen, den heer generaal Field, met verzoek om dienaangaande ingelicht te worden. Wij ontvingen daarop van genoemden heer een antwoord, waarvan wij meenen den korten inhoud niet te mogen achterhouden.

De resolutie, die in September 1883 door broeders te Amsterdam is opgesteld en aan den generaal werd medegegeven, is 4 October daaraankvolgende ter tafel gebracht voor het centraal bestuur. Kort daarop had de jaarlijksche

conferentie te Norwich plaats en het antwoord van het centraal bestuur is u waarschijnlijk van uit die plaats toegezonden, doch schijnt u niet te zijn geworden, weshalve een afschrift uit de notulen van het centraal bestuur hier volgt:

Extract from minutes of Council Oct. 4, 1883.

General Field also read a communication from Professor Kuypers endorsing a series of resolutions, passed at a meeting in Amsterdam on the subject of membership in the Alliance, and the views of those who take part in its conferences upon which the following minute was adopted:

"This Council express their thanks to Professor Kuypers for his communication and they would assure him that it is, and always has been, their earnest desire loyally to uphold the Basis adopted at the formation of the Evangelical Alliance in 1846 which includes as its first article the important doctrine of 'the Divine inspiration, authority and sufficiency of Holy Scripture' and at this year's Conference of the British Branch, the subject is brought prominently forward as an address."

With reference to the last point of Professor Kuypers communication, the Council will remit the consideration to a committee which will be here after appointed to make arrangements for the next general Conference."

Vertaling: "General Field las ook een mededeeling van professor Kuypers voor, behelzende een reeks van resoluties, genomen op een samenkomst te Amsterdam, rakende het lidmaatschap der Alliantie en de inzichten van hen, die deelnamen aan haar samenkomsten."

Hierop werd het volgende besloten:

"Dit hoofdcornité betuigt zijn dank aan professor Kuypers voor zijne mededeeling en het wil hem de verzekering geven, dat het hun ernstige wensch is en altijd was om de basis, aangenomen bij de vorming der Alliantie in 1846, oprechtelijk hoog te houden, welker eerste artikel is het gewichtige leerstuk van de Goddelijke ingeving, het gezag en de eigenoegzaamheid van de Heilige Schrift."

In de algemeene vergadering van den Britschen tak zal over dit onderwerp in het bijzonder gehandeld en gesproken worden."

Wat het laatste punt van professor Kuypers mededeeling aangaat, dat zal door het hoofdcornité aan een commissie ter overweging gegeven worden, die naderhand benoemd wordt om de voorbereidingen te treffen voor de volgende algemeene samenkomst."

Voorts is ons geronden een afdruk der uitnodiging van het Deensche comité voor de conferentie te Kopenhagen in September 1884, waarin het volgende staat:

"At this meeting, as in the preceding ones, the principles laid down in the year 1846 will be strictly adhered to; and, after consideration, we have taken the resolution, that only those who acknowledge those articles of faith will be allowed to take part in the proceedings."

Vertaling: "Op deze bijeenkomst, gelijk op de vroegere, zal men zich stiptelijk houden aan de beginselen, welke in het jaar 1846 zijn vastgesteld; en na overleg hebben wij besloten om alleen hen, die deze artikelen van geloof erkennen, toe te laten tot deelneming aan de verhandelingen."

Dit is dus handhaving van den grondslag der Alliantie.

Ook in de uitnodiging van het Londensche hoofdbestuur voor deze conferentie werd wederom vastgehouden aan de basis der Alliantie; in de gedrukte oproeping vindt men 't volgende: "The fundamental principles of the Gospel, as set forth in the Basis of the Evangelical Alliance, will govern all the proceedings of the Conference."

Vertaling: "De fundamentele beginselen van het Evangelie, gelijk zij zijn vooropgesteld in de basis der Evangelische Alliantie, zullen alle verhandelingen der bijeenkomst beheerschen."

Kindelijk veroorloof ik mij nog, hierbij te voegen den afdruk eener oproeping tot het houden van een reeks bijzondere samenkomsten tusschen 13 Maart en 13 April 1888, om voor het gezag, de Goddelijke ingeving en de volle genoegzaamheid der Heilige Schrift een getrouw getuigenis af te leggen. (Het Engelsche stuk in 't origineel, waarvan de vertaling aldus is.)

Gedurende de laatste maanden heeft het hoofdcornité der Evangelische Alliantie mededeelingen ontvangen van geerde Evangelie-naars en leeken uit alle deelen des lands en van verschillende kerken, om het gewicht te betoogen van eenige bijzondere poging om in den huidige dag klem te leggen op de grondwaaarden van het Evangelie. De volledige ingeving der Heilige Schrift, de Persoonlijkheid van den Heiligen Geest en zijne tegenwoordigheid en macht in Gods Kerk, benevens andere waarden van het Christelijk geloof, worden weggeredeneerd door sommige uitnemende leeraars; de toedood van onzen Heer en Heiland wordt licht geacht en in sommige gevallen zelfs verworpen. Onder deze omstandigheden laat de behoefte zich sterk gevoelen aan een getrouw getuigenis voor de hoofdwaarden van het Evangelie door mannen Gods, die het vertrouwen der Christenen genieten.

Het hoofdcornité stelt daarom voor, een reeks bijzondere bijeenkomsten te houden in verschillende brandpunten in en rondom Londen, waarop dusdanig getuigenis aan God en aan zijne waarheid gegeven kan worden."

Een comité is gevormd uit leden van het hoofdcornité der Alliantie en anderen, om de schikkingen voor deze bijeenkomsten te maken, die tusschen 12 Maart en 13 April zullen gehouden worden.

Volgen de onderwerpen, waarover men het eens is, dat verhandelingen kunnen gehouden worden:

I. De Schrift: 1. Haar inspiratie. 2. Haar gezag. 3. Haar algemeenezaamheid.

II. De sonde. 1. Haar ingang (entrance) door den val van Adam. 2. Haar uitbreiding; algemeene verdorvenheid. 3. Haar gevolgen; eeuwige straf.

III. Verlossing. 1. De Heere Jezus Christus, Gods eeniggeboren Zoon. 2. De Heere Jezus Christus: het zoenoffer voor de sonde. 3. De Heere Jezus Christus, de rechtvaardigmaking der geloovigen. 4. De Heilige Geest, de oorprong en het onderhoud van het geestelijk leven, enz.

Na kennisgeving dier stukken hopen en vertrouwen wij, dat nu oordeel zal geweijgd worden. Er blijkt immers uit, dat de Evangelische Alliantie niet den moed mist om kordaatweg voor de onvoorwaardelijke autoriteit van Gods Heilig Woord op te komen, maar daarvoor steeds trouw opkwam en volgens verklaring van den secretaris zal blijven opkomen.

Voorzeker zou ook geen onzer lid van het Nederlandsche comité wenschen te zijn en te blijven, indien niet aan dezen grondslag der Evangelische Alliantie gebroken hadden.

Met plaatsing van dit stuk in een volgend nummer van *De Heraut* zult u ons verplichten. Met broedergeroete en heilbede,

namens het comité,
T. V. BYLANDT.

's-Gravenhage, 9 Jan. 1888.

Hoe kunnen we anders, dan aan onze Haagsche broeders onzen hartelijken dank brengen, voor de belangstelling hunnerzijds in deze aangelegenheid betoond?

Van hun sympathie waren we dan ook reeds vooral verzekerd. Immers, op verzoek der Amsterdamsche sectie heeft ook de Haagsche sectie zich in 1883 geheel met de voorgestelde resolutien van Dr. Kuypers vereenigd.

Dit neemt echter niet weg, dat kwalijk valt in te zien, wat de Haagsche broeders zich als uitwerking van boven afgedrukt stuk voorstellen.

Indien we ons toch niet vergissen, geeft dit stuk *wat niemand vroeg, en onthoudt* het ons het eenig, wat keer in de opinie kon brengen.

Het biedt wat niemand vroeg, te weten: de verzekering: 1°, dat de grondslag der *Evangelische Alliantie* ook insluit de belijdenis van de ingeving, de genoegzaamheid en de doorzichtigheid der Heilige Schrift (*authoritas, sufficientia et perspicuitas*); 2°, dat de directeuren niets liever wenschen, dan dat van dezen grondslag niet worde afgeweken; en 3°, dat ze ten einde dit doel te bereiken, steeds verklaren niemand te noodigen dan die dezen grondslag aanvaardt.

Ware dit nu betwist, zoo zouden we begripen, wat het baat, ons dit nogmaals te bewijzen. Nu dit echter, althans door ons, volmondig erkend wordt, vorderen we hier geen stroobreed mee.

Wat toch was de klacht der Amsterdamsche sectie?

Dat de grondslag der Evangelische Alliantie niet deugde?

Neen.

Dan, dat de directeuren er van af wilden? Evenmin.

O! dan ten minste, dat ze dezen grondslag schuil hielden?

Ook dat niet.

Neen, de eenige klacht was een heel andere. Deze namelijk: dat op alle groote conferentie der Evangelische Alliantie theologen als woordvoerders waren opgetreden, uit wier geschriften bekend was, dat ze de inspiratie der Heilige Schrift op Ethische wijze prijsgaven.

Wisten nu directeuren dit niet?

O, Gewisselijk.

Wenschten ze dan niet paal en perk te stellen aan deze klinkklare schending van hun program en dit spelen met het eerlijke woord?

Zeer stellig?

Alleen maar *ze durfden*, zoo oordeelde de Amsterdamsche sectie, *de zaak niet doorzietten uit vrees dat hun conferentie dan zouden mislukken*.

Heeft Amsterdam hierin nu juist gezien, of bracht het een onwaardige beschuldiging in?

Dit punt is nu uitgemaakt.

Generaal Field vond de beschuldiging onwaar en sprak op de meeting te Amsterdam van een „blow" zooals nog nooit aan de *Evangelische Alliantie* was toegebracht.

Goed, was het antwoord. Overtuig ons dan van ongelijk. Ziehier resolutien die daartoe strekken kunnen.

Indien metterdaad de internationale vergadering, die eertlang te Stockholm (Kopenhagen) saamkomt, deze resolutien aandurf, dan bekennen we van harte ongelijk en zullen toestemmen, dat we ons hebben vergist.

Generaal Field, meer krijgsman dan theoloog, dacht bijbaar niet anders, of dit zou er uitnemend doorgaan.

Maar wat gebeurde te Londen?

Te Londen bracht men de zaak in de vergadering der Engelsche directeuren, en deze gaven ons een vriendelijk woord, en wezen ons nog eens op den grondslag; maar over de laatste resolutie van Dr. Kuypers, waar het juist op aankwam, lieten deze heeren zich zelfs niet uit, en beloofden alleen, ze in handen te stellen van de regeringscommissie voor de Kopenhagense meeting.

Dit zal dan ook wel geschied zijn.

De regeringscommissie heeft deze resolutie ontvangen, maar, in plaats van, gelijk verzoekt was, de algemeene vergadering om een votum over deze resolutie te vragen, heeft de regeringscommissie *heel de resolutie stilteekens in den doofpot gestopt*.

Dit vreesde, en om het te voorkomen, heeft daarom de steller dier resolutie zich in April 1884 persoonlijk te Londen nogmaals tot den secretaris gewend, en hem in de *Evangelical Alliance Office*, *Adamstreet, Strand*, herhaaldelijk bezocht.

Wel verre echter van hier uitzicht op slagen te ontvangen, ontving hij de gulle en openhartige bekentenis, dat er niet wel kans bestond om de resolutie te laten doorgaan, daar dit te velen vervreemden zou. Toch zou ze worden opgezonden.

Daarop is de meeting te Kopenhagen gehouden. En... de resolutie is zelfs niet voorgesteld.

Was dit zwakte?

Ons dunkt het was erger, het was de noodlottige nawerking van een onbedachtzaam verleden.

De *Evangelische Alliantie*, die in haar grondslag voor de Heilige Schrift opkwam, heeft in elke groote conferentie, waartoe zij overging, steeds gepoogd mannen van naam als sprekers te doen optreden; en daarbij minder gelet op hun trouw aan het Woord dan op hun beroemdheid als persoon.

Ook toen de *Evangelische Alliantie* in Amsterdam saamkwam, waren het onze Ethische mannen, die zij zelve gezocht heeft, al wist ieder, of kon althans weten, hoe ten volle deze met den grondslag der *Evangelische Alliantie* gebroken hadden.

Zelfs was wijlen Prof. I. uitgenoodigd. Het feit, dat verloren ging. Dit is bijke. Het hoofd, dat de resolutie afstemde, was aangedurd. En onze Haagsche resolutie, ons, niet mind van dit feit de

Niet onbelang. N. J. E. in van het gescheeds.

De doop, in de plaats. Nu was ook voorts beaend dus naar uw de zichtbare niet zoo is. Er Doch spreke

Dewijl de is gekomen is kent en verzege ten gids en ter

Voor Abraham denia het zegeltes aan hem gegee hoorden zij tot Nu werd Imaael Joksan, Medan, zonen van abra bediening der voortgezet. De tienjarigen leefte ten dag na de

Imaael wordt de zonen van geschenkt. Zij be huigezin van Al zichtbare Kerk bebijdenis" wor voorgezet,

volgend
plechten.
uit.
an onze
en dank
nerzijds
lan ook
op ver-
teft ook
geheel
van Dr.
kwalijk
pederen
ikt stuk
geelt
nithoudt
opinie
weten:
lag der
le belij-
amheid
Schrift
29.
nschen,
orde af-
it doel
and te
vaardt.
we be-
nals te
nsvol-
er geen
erdam-
te Al-
vilden?
grond-
heel
grootte
e theo-
reden,
ze de
hische
erk te
g van
t eer-
leelde
niet
entien
ezien,
huldi-
liging
Am-
nooit
oege-
g ons
a die
e ver-
(Ko-
aan-
onge-
ons
dan
s, of
in de
en
1, en
maar
yper,
doet
leen,
lings-
ting.
reso-
gelijk
ering
vra-
el de
stopt.
men,
sich
nog-
hem
fies,
ocht.
it op
gulle
elaten
nden
agen
niet
s de
acht-
haar
ram,
e zij
aam
arbij-
oord
Am-
sche
wist
volle
sche

Zelfs was er een oogenblik sprake dat wijlen Prof. Hofstede de Groot zou zijn uitgenoodigd.
Het feit, dat de brief van generaal Field verloren ging, doet dus niets ter zake.
Dit is bijkomstig.
Het hoofdpunt waarop het aankomt is, dat de resolutie, die een dam tegen de losafeling der Schrift kon opleveren, niet raangedurfd, maar in stilte gesmoord is.
En onze Haagsche broeders, die zeiven deze resolutie ondersteunden, moeten, dunkt ons, niet minder dan wij van de betekenis van dit feit doordrongen zijn.
Niet onbelangrijk is de opmerking van N. J. E. in *De Reeper*, naar aanleiding van het geschild dat over den ketterdoop rees.
De doop, zoo zegt hij zeer terecht, is in de plaats van de besnijdenis gekomen. Nu was ook Imael besneden, en werd voorts besneden elk Arabier. Zoo zou dus naar uw voorgeven, heel Arabie tot de zichtbare kerk behoord hebben. Wat niet zoo is. En hierna ligt uw stelling.
Doch spreke hij voor zichzelf:
»Dewijl de doop in de plaats der besnijdenis gekomen is, en in wezen hetzelfde beteekent en verzeft, zoo kan dit ons hier zeker ten gids en ter leerling zijn.
Voor Abraham en zijn zaad was de besnijdenis het zegel teken van Gods genadeverbond aan hem gegeven. Door dat zegel teken behoorden zij tot de zichtbare kerk der dagen. Nu werd Imael ook besneden; ook Zimram, Joksan, Medan, Midian, Isabak en Serah, de zonen van Abraham hij Ketura. Zij hebben de besnijdenis der besnijdenis ook in hun geslacht voortgezet. De Imaelieten deden het op derdenjarige leeftijd, de anderen op den achten dag na de geboorte.
Imael wordt op Gods bevel uitgeworpen; de zonen van Ketura weggezonden met een geschenk. Zij behooren nu niet langer tot het huisgezin van Abraham. Zij houden op lid der zichtbare kerk te wezen. Het »teken der besnijdenis« wordt wel in hunne geslachten voortgezet, maar was het, nu zij buiten de zichtbare kerk zijn, nu nog een zegel der rechtvaardigheid des geloofs, des genadeverbonds? Volstrekt niet, want »in Isak zal u het zaad genoemd worden.« De zoon der dienstmaagd zal niet erven met den zoon der vrije. Isak was de zoon der belofte. Op hem en zijn zaad gaat die belofte over. Voor hem en zijn zaad was en bleef de besnijdenis een zegel teken van Gods verbond. Door hem wordt gewaandeld in de voetstappen des geloofs van vader Abraham. In alle verbonden zijn dan ook twee deelen begrepen. Tegenover de verbondshelofte van God staat de aanneeming en gehoorzaamheid des geloofs van den mensch. Aan den geloovige wordt dan ook alleen Gods verbond verzegeld. Maar waar men nu een ongelovige en wederpannige wordt: waar men Gods verbond ontheiligt, verberkt, ja, wat gebeuren kan, tot een openlijke verwerping komt, wordt men afgehouwen door ongelofte. De tak van den olijfbom wordt afgebroken. Maar de afgebroken tak is geen deel, geen lid van den olijfbom meer. Dat afgebroken deel sterft en kan als dood hout nog een langen tijd bestaan. Zulk een deel is geen lid meer van de zichtbare kerk des Heeren.
De bediening van de besnijdenis of den doop moge als zinnebeeld als een verwaardige plichtigheid of iets dergelijks worden voorgereet, in zulk een afvallige vergadering of vereniging eener voormalige kerk, is het geen zegel teken van Gods verbond.
Het behoef wel nauwlijks aanwijzing, hoe hierover te oordeelen zij.
Noch de besprenging met water, noch de afsnijding der voorhuid is uitsluitend aan de kerke Gods eigen.
Tal van andere volken hebben ook besprenging en indompeling, en evenzeer kenden ook tal van andere volken de besnijdenis. Bij de Egyptenaren, bij de Edo-mieten, bij de Moabitien, kortom in heel het Oosten was deze gewoonte in zwang.
Ware door ons derhalve de (natuurlijke ongerijnde) stelling verkondigd, dat in alle landen waar besprenging plaats grijpen deze besprenging een sacrament van Christus is, dan zou de heer N. J. E. volkomen terecht hebben opgemerkt, dat in tal van andere landen ook besnijdenis bestond, zonder dat dit iets te maken had met de zichtbare kerk.
Maar, gelijk men begrijpt, beweerden we zoo iets volstrekt niet. Volstrekt niet elke natmaking of besprengeling bespreken we, maar uitsluitend die besprengingen, die krachtens Gods gebod, naar luid van het doopbevel plaats grepen, en op dien grond door alle Christelijke kerken als doop erkend werden.
Ook bij de besnijdenis moet dus onderscheid gemaakt tusschen een gewone, natuurlijke amputatie, gelijk nu nog wel, ook ten onzent en onder Christenen, door doctoren geschiedt, en tusschen die eigenlijke besnijdenis der voorhuid, die krachtens »Heeren gebod en onder de belofte Gods als sacrament« plaats grijpt.
En dit nu greep niet alzo plaats bij de Egyptenaren of Edomieten of Arabieren, maar alleen bij Israhel.
Beide malen mag derhalve alleen rekening gehouden met die besprenging en de besnijdenis, die als sacrament in naam van Jehova, God Drieëenig, plaats grijpt.
Elke andere besprenging of amputatie telt niet mede.
Of wijst de heer N. J. E. er soms op, dat Imael zelf toch wel terdege het echte sacrament had ontvangen, zoo stemmen we dit toe, maar Imael is dan ook weggevoerd en hierna afgesneden van Abrahams huis.
Geheel overeenkomstig waarmee ook wij staande hielden, dat de kerk het recht en den plicht heeft, om een gedoopte, die van Jehova afvalt, af te snijden van het huis Gods.
In een voorwoord voor den bundel van *Dagen van goede boodschap* schreef Dr. Kuypers over het vieren van heilige dagen dit:

»Christus' Kerk viert geen heilige dagen. Alle dagen zijn voor Gods kind gelijk. Sinds de schaduw wegviel, kleef er aan de dagen geen heiligheid meer. En we zouden bastaard-zonen onzer vaderen zijn, indien de Gereformeerde kerk in de onderscheiding der dagen terugviel.
Nochtans zijn er, naar onze menselijke beperktheid, toch wel dagen van gedachten. Dagen, waarop naar aloude traditie heel de Christenheid zich, meer dan anders, bij de herdenking van machtige heilseiden, door het Genadeverbond, vereenigt weet.«
Hierop teekent *De Basuin* aan:
De volgende opmerkingen geeft het woord dat in Dr. K's »Dagen van goede boodschap« voortgaat. De eerste is op deszelfs aanhef: »Christus' kerk heeft geen heilige dagen.« nog niet haak zijn er haak onze menselijke beperktheid wel dagen van gedachten?
Welnu al de 50 k 60 heele of halve heilige dagen, waar Rome's Heeren heiligen dag grootelijks door heeft in de schaduw gesteld, wat waren ze oorspronkelijk anders dan dagen van gedachten?
Daarom heeft de gereformeerde kerk in de dagen harer wording die alle afgeschaft, de afschaffing van die alle gepredikt.
De woordelkens: bij HAAR (d. w. z. bij de kerk), die we kapitaal lieten drukken, zijn door *De Basuin* niet van Dr. K. overgenomen, maar in zijn tekst (natuurlijk geheel te goeder trouw) ingelast, zooals vergelijking met het oorspronkelijke zien doet.
Hiermee vervalt dus de geheele opmerking.
Hetgeen werkelijk door Dr. K. geschreven werd, doelt juist op afschaffing van af wat den eenen dag van den anderen onderscheidt.
Daarin school Rome's fout.
En daartegen hebben onze vaders geijverd.
Wij voor ons doen dan ook gaarne mede, om al wat in de kerkelijke praktijk nog aan den ouden zuurdeesem herinnert, weg te nemen.
In de *Vleeschwording des Woords*, die onlangs het licht zag, bracht Dr. Kuypers in een breede voorrede het droeve feit te berde, dat Dr. Bohl in zijn *Dogmatiek* had kunnen en durven schrijven: Christus is evenals onzer een onder de toerekening van Adams schuld geboren.
Tegen deze kritiek is Dr. Bohl in verzet gekomen in een geschriftje, 54 bladz. groot, dat te Amsterdam bij Scheffer & Co. het licht zag onder den titel: *Zur Abwehr, etliche Bemerkungen gegen Professor Dr. A. Kuypers Einleitung zu seiner Schrift »Die Incarnation des Wortes« von Dr. Ed. Bohl, Prof. d. Theologie in Wien.*
Overmits Dr. Bohl op bladz. 20 van zijn *Abwehr* de kapitale fout van deze kritiek in een miskenning van het werk des Heiligen Geestes ziet, en juist een uitgave in drie deelen over het Werk van den Heiligen Geest van de hand van Dr. Kuypers ter perse gies, schijnt het veiligst, de bespreking hiervan uit te stellen tot de voorrede van dit werk voor ons ligt.
Reeds nu echter willen we niet verheelen, dat tweemaal in deze antiekritiek ons pijnlijk aanged.
Vooreerst dat Dr. Bohl, wel verre van de gemaakte bedenkingen te weerleggen, ze zelfs niet bespreekt en heet af te doen met dit nootje op pag. 43: »Die Gegenätze, die Dr. Kuypers macht... laboriren an grosse Undeutlichkeit, — ich lasse sie auf sich beruhen!«
Welk een gemis aan wetenschappelijke zin!
En ten tweede, dat Dr. Bohl, wel verre van in Christelijken toon, als een broeder te schrijven, zijn geschriftje ontaiert met spijtighe spottentij, die verraadt hoe hij zich in zijn hoogheid gekrenkt gevoelt.
Slechts één voorbeeld.
Omdat een *Herant-artikel* de quaestie van den staat des menschen o.m. met een beeld aan een stoomschip ontleend toelichtte, wordt heele pagina's lang de draak gestoken met deze »nieuwe scheepsinrichting van Dr. Kuypers«.
In Weenen moge dit goede munt zijn, in Amsterdam is men er nog te degelijk voor.
We doen tot deze lieflijkenheden het zwijgen.
Slechts dit zij nu reeds gezegd: Waar Dr. Bohl door een breed vertoog over de leer der Verbonden, gelijk Dr. Kuypers die gaf, de aandacht poogt af te leiden, zullen wij te schrappeler voet bij stuk houden.
»Adams zonde, gelijk aan ons, zoo ook aan Christus toegerekend!« dat is de eigenlijke stelling die Dr. Bohl voor zijn rekening heeft.
En die moet hij, ook na zijn *Zur Abwehr*, nog bewijzen, — of, wat een zegen ware, her-roepen 1).

Houde de heer Van Alphen ons ten goede, dat we ons nog de vraag veroorloven, welk beawar er voor hem bestaan kan, om ons onze pretentie te laten, ook al is hij het met die pretentie niet eens.
Nu echter boekt hij ons als *nieuw opgetredene gemenen*, zoo zelfs, dat hij de predikanten opteeft als op zekeren datum bij deze nieuwe gemeente in dienst getreden. Hiermee kiest hij natuurlijk partij tegen ons, terwijl hij zelf zegt, dat dit in zijn kader misplaatst is. Ons dunkt, hij had moeten zeggen: »De zich noemende Ned. Gerel. kerken, die beweren enz.«; die bewering voor onze rekening latende.
De lijst, die we bedoelden, is aldus:
Provincie Gelderland.
30 Kerken.
Classes Arnhem, Nijmegen, Zutphen, Tiel en Zaltbommel.
13 Kerken.
Classis Arnhem. Datum van aanvang der reformatie.
Arnhem. 20 Juni 1887.
Dieren. 14 Februari »
Velp. 22 Mei »
Bennekom. 14 Februari »
Ede. 3 Juni »
Classis Nijmegen.
Nijmegen. 23 Februari »
Randwijk. 7 Augustus »
Zetten. 27 September »
Classis Zutphen.
Gendringen. 23 October »
Aalten. 15 Februari »
Winterswijk. 9 Augustus »
Classis Tiel.
Kuijlenburg. 25 Juli »
Classis Zaltbommel.
Aals. 6 Juni »
Classis Harderwijk.
7 Kerken.
Barneveld. 4 September 1887.
Ermeelo. 14 Augustus »
Harderwijk. 25 Maart »
Kootwijk. 2 Februari 1886.
Nijkerk o/d. Veluwe. 4 Maart 1887.
Voorthuizen. 11 Februari 1886.
Nunspeet. 11 September 1887.
Provincie Zuid-Holland.
37 Kerken.
Classes 's-Gravenhage, Gouda en Leiden.
19 Kerken.
Classis 's-Gravenhage.
's-Gravenhage. 26 Juni 1887.
Delft. 12 Juni »
Loosduinen. 2 October »
Classis Gouda.
Gouda. 19 Juni 1887.
Oudewater. 2 Maart »
Reeuwijk. 13 Juli »
Waard. 7 Maart »
Haastrecht. 1 Mei »
Classis Leiden.
Leiderdorp. 15 Juli 1886.
Oudshoorn. 27 October 1887.
Zwanendijk. 24 Mei »
Aarlanderveen. 1 Februari »
Bodegraven. 21 Augustus »
Leimuiden. 7 Februari »
Nieuwveen. 25 October »
O. en N. Wetering. 3 Februari »
Rhijnswaterwoude. 4 September »
Woerden. 27 December »
Zevenhoven. 30 Januari »
Classes Rotterdam, Dordrecht en Brielle.
18 Kerken.
Classis Rotterdam.
Rotterdam. 5 Januari 1887.
Delfshaven. 8 December »
Maassluis. 3 Maart »
Schiedam. 13 Mei »
Vlaardingen. 26 Juni »
Bleiswijk. 26 Juni »
Kralingen. 9 Mei »
Barendrecht. 29 Januari »
Charlois. 14 December »
IJsselmonde. 8 December »
Classis Dordrecht.
Dordrecht. 1 Augustus »
Heinoorden. 25 Februari »
Nieuw-Lekkerland. 3 Januari 1888.
Classis Brielle.
Nieuw-Helvoet. 7 Juli 1887.
Rockanje. 22 Juli »
Zuidland. 14 Februari »
Sommelsdijk. 11 November »
Stad aan 't Haringvliet.
Provincie Noord-Holland.
16 Kerken.
Classes Amsterdam, Hoorn en Edam.
8 Kerken.
Classis Amsterdam.
Amsterdam. 16 December 1886.
Amstelveen. 13 November 1887.
Ouderkerk o/d. Amst. 9 October »
Sloterdijk. 9 October »
Bussum. 25 Juli »
Naarden. 4 Mei »
Nederhorst den Berg. 3 Juli »
Classis Edam.
Hollandsloot. 15 Juli »
Classes Haarlem en Alkmaar.
8 Kerken.
Classis Haarlem.
Beverwijk. 23 October »
Haarlem. 3 Juni »
Nieuwvenneep. 2 Maart »
Wormer. 23 November »
Zaandam. 9 Mei »
Classis Alkmaar.
Alkmaar. 6 November »
Anna Paulownapold. 26 December »
Helder. 25 September »
Provincie Zeeland.
10 Kerken.
Classes Middelburg, Zierikzee, Goes en IJzendijke.
Classis Middelburg.
Middelburg. 8 Maart 1887.
Koudekerke. 10 Juli »
Vlissingen. 7 October »
Gapinge. 3 Juni »
Serooskerke op Walcheren. 6 April »
Vrouwenpolder. 28 Maart »
Classis Zierikzee.
St. Maartensdijk. 15 September »
Poortvliet. 10 Augustus »
Classis IJzendijke.
Axel. 10 December »
Terneuzen. 10 Augustus »

Provincie Utrecht.
18 Kerken.
Classes Utrecht en Wijk.
10 Kerken.
Classis Utrecht.
Utrecht. 23 Maart 1887.
Harmelen. 19 Mei »
Montfoort. 6 November »
Vreeswijk. 22 December »
Baambrugge. 2 Mei »
Kamerik. 26 Juni »
Mijdrecht. 2 Mei »
Classis Wijk.
Amerongen. 6 Januari 1888.
Driebergen. 3 November 1887.
Venendaal. 4 November »
Classis Amersfoort.
8 Kerken.
Amersfoort. 6 Juli »
Baarn. 1 Augustus »
Bunschoten. 24 Januari »
Soest. 27 November »
De Bildt. 18 November »
Tienhoven. 26 Mei »
Westbroek. »
Zeist. 15 Juni »
Provincie Friesland.
33 Kerken.
Classes Sneek, Franeker en Heerenveen.
11 Kerken.
Classis Sneek.
Sneek. 22 Juli 1887.
Gaastmeer. 13 November »
Heeg. 23 Januari »
Woudsend. 30 September »
Classis Franeker.
Harlingen. 18 Augustus »
Oosterbierum. December »
Lollum. 2 Juli »
Winsum. 10 Mei »
Makkum. 6 April »
Wons. 9 Februari »
Classis Heerenveen.
De Lemmer. 20 Februari »
Classes Leeuwarden en Dokkum.
22 Kerken.
Classis Leeuwarden.
Leeuwarden. 3 October »
St. Anna Parochie. 20 April »
Berlicum. 15 Augustus »
Garijp. 7 Februari »
Oostemeer. 27 Juli »
Hijlard. 17 Januari »
Classis Dokkum.
Akkerwoude. 9 Juli »
Dokkum. 9 Mei »
Rinsumageest. 21 December »
Augustinusdijk. 5 Maart »
Buitenpost. 22 Februari »
Drogeham. 8 Mei »
Gerkesklooster. 19 October 1886.
Kollum. 7 Juli »
Kooten. 26 December 1887.
Surhuizum. 13 April »
Reitsum. 9 Februari 1886.
Anjum. 7 December »
Engwierum. 2 Januari 1888.
Metzlawier. 22 Juni 1887.
Nes en Wierum. 31 Juli »
Paesens. »
Provincie Overijssel en Drente.
7 Kerken.
Classes Zwolle, Deventer, Kampen, Assen, Meppel en Coevorden.
Classis Zwolle.
Zwolle. 27 Juni 1887.
Hardenberg. 8 December »
Classis Kampen.
Kampen. 9 Juni »
Steenwijk. 21 April »
Zwartsluis. 27 Januari »
Classis Meppel.
Hoozevee. 10 Augustus 1887.
Meppel. 18 Mei »
Provincie Groningen.
5 Kerken.
Classes Groningen, Winschoten, Appingedam en Onderdendam.
Classis Groningen.
Groningen. 19 Mei 1887.
Classis Appingedam.
Spijk. 23 Mei »
Classis Onderdendam.
Bedum. 6 April 1887.
Zuidwold. 30 Januari »
Wetsinge-Sauwert. 31 Januari »
Provincie Noord-Brabant en Limburg.
4 Kerken.
Classes 's-Hertogenbosch, Breda, Heusden, Eindhoven en Maastricht.
Classis Breda.
Klundert. 14 Januari 1887.
Classis Heusden.
's-Graveland en Vrijhoeve-Capelle. 18 September »
Sprang. 14 October »
Helmond. 15 November »
Gelderland. 20 »
Zuid-Holland. 37 »
Noord-Holland. 16 »
Zeeland. 10 »
Utrecht. 18 »
Friesland. 33 »
Overijssel en Drenthe. 7 »
Groningen. 5 »
Noord-Brabant en Limburg. 4 »
Totaal. 150
Tijdens het Synodaal convent in Juni te Rotterdam gehouden, was het aantal dezer kerken 71. In dit halve jaar is het derhalve met 79 vermeerdert.
Hierbij wordt tevens in het oog gehouden, dat in tal van andere kerken reeds reformatie doorbrak tengevolge der actie van 1834, en dat in sommige kerken beide bewegingen doorwerkten, zonder dat dusver de vruchten hiervan (gelijk *ture divina* eisch is) nog ineen werden gestrengeld.
KUYPER.

Niet lang mocht hij daar vertoeven. Reeds den 13den Januari 1887 hield hij zijn intrede in de Grootte kerk te dezer stede, naar aanleiding van Joh. 1: 9: »Hie ik u niet bevoelen? Wees sterk en heb goeden moed en verschrak niet.«
Zwak naar het lichaam, was hij sterk in zijn geest. Menigeen zal zich herinneren, hoe hij zich verplicht zag, na in de Prinskerk gepredikt te hebben over Gen. 15: 14: »Zou iets voor den Heere te wonderlijk zijn?« voor eenigen tijd rust te nemen, om met dien zelden tekst in een Woensdagmorgenbeurt, 9 maanden later, zijn werk te hervatten. Ruim 16 jaar mocht hij der Kerk van Rotterdam het Evangelie verkondigen en in dien tijd herhaaldelijk bedanken voor beroepen naar: Kortgene, Utrecht tweemaal, Amsterdam drie-maal, Den Haag, totdat hij in 1882 gene vrijheid had, om voor de benoeming tot Professor aan de Vrije Universiteit te bedanken.
Met leedwezen stond men hem af aan de Stichting, die toch allen lief en dierbaar was. Vooral in het praktische leven wist hij altijd zulk een waar prediker te zijn!
Den 1den Sept. 1882 predikte hij zijn afscheid naar aanleiding van Rom. 8: 35: »Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?« enz., en trad na dien tijd, vooral in de laatste jaren, herhaaldelijk op in dien dienst des Woords in onze stad.
Spree de Heere, zijn God, hem nog langen tijd, opdat het zilver eens gruid worde en hij nog voor velen ten zege zij, en mogen de wolken, die zijn huis verdonkeren, nog eens doordringen, om de vriendelijke sonnestralen door te laten.
Daar Prof. De Hartog de eenige der oudere Rotterdamse predikanten is geweest, die in de ure van den strijd niet bezweek, maar deed gelijk, ja meer dan hij gesproken had, waar anderen, die o, zoo hoog spraken, toen de vervolging kwam, zoo diep wegzonken, heeft hij aanspraak op onze liefde om zijn trouw.
Opmerkelijk is wat *De Hervorming* als klacht uit Duitschland laat hooren:
»Hoe bedroevend is de tegenstelling (met de kath. Kerk namelijk), die de protestantische in Duitschland aanblijft! De oude verdeeldheden duren voort en worden zorgvuldig in stand gehouden; de geslachten in eigen herten vermindert niet; integendeel, zij vermeerdert. Invloed van de protestantische kerk op openbare leven bestaat bijna niet; meer nog, iets van den roomschen geest doet zich meer en meer in de protestantische kerk gevoelen.
De zaak van het protestantisme geniet noch de gunst des tijds, noch die der openbare machten. Vandaar eene kortzigtige gepagheid in zekere protestantische kringen en angste zorgen voor de toekomst.
Neen, zeker, wij zullen ons niet open laten schuldigen. Wij zullen niet dat men ons houdt voor wat ood-roest maar de blinkende gouden mist, op den roomschen stempel geslagen. Het duitse protestantisme moet zijne stellingen behouden; het is nog het zout der aarde en het licht van ons volk. Het moet opwaken en zich afvragen, hoe het heeft kunnen inslapen toen het wakker moest zijn. Dan zal de vrijzinnige richting zich beter doen gelden in de roomsche wereld, want meer dan enige andere heeft zij den protestantischen geest bewaard, en indien deze richting kwam te verdwijnen, zou dit een teken zijn dat het protestantisme als geestelijke macht achtergaat en plaats ruimt voor andere machten. De herinnering aan zijn beginsel, aan het recht en de vrijheid tot zelfstandigheid in godsdienstige zaken, aan het besef, dat het verzegevoordigt in de afgevoerde geschiedenis en in de geestelijke ontwikkeling van ons volk, deze herinnering geniet heden ten dage de gunst niet van hen, die de kerk besturen en het gezag in handen hebben. Meer macht, meer geld, uitgebreid bevoegdheid en grotere heerschappij der confessie, nader het programma, dat de protestantische kerk uit hare vermindering zal opheffen; dat zijn de middelen, waardoor de kerk gereed moet worden om de verdeeldheden die haar verscheuren, de middelen, die een tegenwicht moeten vormen tegen den invloed, dien heden ten dage de roomsche kerk uitoent.
Ziedaar de geest die voortzet op de algemeene Lutherische samenkomst te Hamburg, waar men, zich vasthoudende aan de Lutherische confessie, zich van het Evangelieken Bond heeft afgescheiden, omdat in dezen bond richtingen verspreid zijn, die niet aan de tooverkracht der confessie gelooven.
In hetzelfde jaarwater zullen de leden van de *Positive Union* in Pruisen, die aan het Duitse protestantisme hun cachet willen indrukken, door het confessioneel element en de dwangpolitiek te versterken, beweerden dat zij de protestantische kerk tot dezelfde hoogte als de roomsche kunnen opvoeren, op voorwaarde dat alle macht hun in handen worde gesteld.
Evensals in de Berlijnsche *Studienverein* de ware arbeiders en verlossers' samenkomen, de hooge aristocratie van geboorte en beroep in wereld en kerk, in den naam van Stöcker en van den heiligen geest der christelijk-socialen orthodoxie, die het heil van boven brengen zal, — evenzo denkt men zich de vernieuwing der protestantische kerk en de bevestiging des volks in de macht des ongelooft door de nauwe verbinding der belangen van troon en altaar. De dingen, die komen zullen, werpen reeds hun schaduw, door de wederkomst aan te kondigen van den tijd, toen het gezagboek onder den arm het kenmerk was der goede burgers, der loyale onderdanen en der promotie-verdienende ambtenaren.
Zal die tijd werkelijk terugkeren? Wij willen er niet aan gelooven, noch er ons bang voor maken, dat aan het zelfschuldig verbond van vrome eer- en heerschzucht niet politiek gunstbejag eene toekomst van heerschappij in staat en kerk zou beschoren zijn. Daarvoor staat het Duitse vorstenhuis toch te hoog om dienstrecht te worden van een verbonden priesterdom en jonkerdom; daarvoor is de staatkundige traditie van den reuzenrijden tijd dien wij doorleefden te veel te machtig, om voor de taal van een vroon conventikel te verdommen. Reeds heeft zich de verantwoordelijke uitge-sproken over de poging om den naam van den jeugdigen prins dienstbaar te maken aan de oogmerkene partij, die hem als de opgaande zon toelicht.
De heeren Duitse Modernen zullen het in Duitschland ervaren, gelijk de heeren Nederlandsche Modernen het ten onzent ondervinden, met een kerkontbindend levensbeginsel kan men geen kerk houden.
Buiten de kerk sterk, kunnen ze in de kerk nooit anders dan een klankeijke positie innemen.
In de kerk is alleen de Confessioneele heid op tigen erf.
KUYPER.

Officieele Berichten uit de Ned. Gerel. Kerken.
Diagonaal congres.
Donderdag en Vrijdag den 2den en 3den Februari zal, zoo de Heere wil, het Diagonaal congres gehouden worden te Utrecht, in het »Gebouw voor kunsten en wetenschappen«.
Donderdagavond, te 6 ure, aanvang der vergadering.
Vrijdagmorgen, te 10 uur, voortzetting.
Punten van behandeling zijn:
Donderdag: *De bedienende personen.*
Vrijdag: *De bediening, en De bedienende personen.*
Toegang hebben de afgevaardigden (predikanten, ouderlingen en diakenen) van Gereformeerde kerken, wier namen men verzocht wordt vóór Zondag 29 Januari aan het adres van den heer H. de Wilde, Mulderstraat, Utrecht, op te geven, met den naam van den stemhebbenden diaken.
W. VAN DEN BERGH.
H. HOERSTRA.
N. A. DE GAAY-FORTMAN.
Amsterdam, 19 Jan. 1888.
Andere kerkelijke bladen worden beleefdijk verzocht dit bericht over te nemen.
Aan de kerkeraden der Ned. Ger. kerken (doelzende).
De kerkeraad der Ned. Ger. kerk (doelzende) te Borne, krachtens het ambt der geloovigen, onder medewerking der genabuurde kerk van